

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

4. De Propositione totius Orationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

nit. Nominatim quàm bellè pro Sex. Rosc. Am. conciliat odium accusatoribus, comiserationem accusato n. 13. *Accusant ii, qui in fortunas hujus invaserunt; causam dicit is, cui praeter calamitatem nihil reliquerunt, &c.*

C A P U T IV.

De Propositione totius orationis.

I. **Q**uid est Propositio totius orationis? Quid sit Propositio.
 Resp. Est brevis ac dilucida expositio status quæstionis, sive argumenti totius orationis.

II. Quando & quo loco in oratione ponitur? Ubi ponenda.
 Resp. Semper ponitur, nisi ex præcedentibus satis constaret, de quo sit agendum, quod rarissimè contingit. Locus autem ipsius ordinarius est circa finem Exordii. In Genere Judiciali aliquando in fine Narrationis collocatur. Interdum sparsim in toto Exordio alio & alio modo, perspicuè tamen, inculcatur.

III. Quæ præcepta circa ipsam sunt observanda? Ejus Leges.
 Resp. Præter dicta L. 1. c. 1. n. 2. & c. 9. n. 6. L. 2. c. 2. n. 8. quòd scilicet deberet esse hypothesis, practica, non tantum posita post aliqua præmissa, sed ex iisdem necessariò consequens, sequentia sunt notanda. 1. Tam *Perspicua* sit, ut non modò ab omnibus, quorum interest, comprehendatur,

datur, sed ut non possit non intelligi. *Debet predicator inspicere, ne plus predicet, quam ab auditore capi possit; nec se magis curet ostendere, quam auditoribus prodesse. S. Greg. in Job 29.* Tibi fortassis non est obscurum, quod dicis, quia diu jam meditatus es: perindene patefcet cuivis, primò tantùm, & semel audienti rem alienam? 2. Sit *Unica*; ex ipsius enim unitate vel multiplicitate desumitur unitas vel multiplicitas orationis. Unitatem verò facit simplicitas sententiæ. V. G. *Neminem esse solidè felicem, nisi qui vel ipse miser fuerit, vel alios miseros viderit. Deum tunc nobis esse propiorem, quando videtur nos deseruisse.* Et similes. Contra hanc unitatem peccare videntur illæ Propositiones, quæ habent duas partes sibi mutuò oppositas, quarum utraque in Confirmatione ventilatur, & eadem prolixitate argumentis stabilitur, ac demum circa finem primùm una pars alteri præfertur. Vocantur hæc *Problemata*. Ut: *Plusne debeat India Xaverio, an Xaverius India?* Æquivalet enim hæc Propositio istis duabus, quæ sunt materia justæ orationis geminæ: *Plus debet India Xaverio, quam Xaverius India.* Et: *Plus debet Xaverius India, quam India Xaverio.* Tollitur hoc incommodum, si, quod suprà insinuavi, certus unam partem defendere, alterius partis rationes cursim perstringat vel in Exordio, vel statim post Exordium, ac tum totam suam Eloquentiam soli illi parti suæ impendat;

dat;

dat ; in fine orationis verò partis oppositæ rationes confutet. Qua in re si quis aliter sentiat , non contendo. 3 Sit *Brevis*. Non addantur superflua , nec ita fusè proponatur , ut prolixitas obscuram faciat. 4. *Comprehendat totum* , quod in oratione transigetur , ut adeò singulæ ipsius partes ad hanc Propositionem , velut ad scopum , colliment. 5. Sit aliquo modo *Controversa* : nam si primo intuitu est indubitata , nec opus habet confirmatione , sed aliqua solùm explicatione , cui bono addetur Confirmatio , quæ est pars ita necessaria orationis , ut sine illa non sit oratio , sed expositio historica ? Ut si dicas : *Avari sunt ridiculi, & sibi ipsis non bene faciunt* , ac deinceps mores ipsorum describas. 6. *Conveniat* oratori , auditori , loco , tempori. Quàm imprudenter notus ab avaritia suaderet liberalitatem ; rusticis proponeretur aliqua subtilitas Theologica ; in libera civitate vel regione laudaretur bonum Monarchiæ ; in Paschate Passio Salvatoris sola exponeretur ! Dico *sola* ; neque enim ageret contra modò dicta , qui dolores ipsius præcedentes cum præsentè gloria componeret. 7. *Attrahat* auditorem *vel utilitate , vel novitate* , ut aut profit , aut delectet. Verùm cavendum , ne , dum novitas quæritur , aliqua vel temeraria , vel ridicula , vel obscura ; vel caprum auditoris excedentia , vel certè difficulta intellectu proferantur. 8. *Non mutetur* in decursu

cursu

curfu orationis, uti si quis probaret necessitatem laborandi pro consequenda salute, qui in Propositione promisit tractare de promptè agenda pœnitentia: licet enim promptam pœnitentiam suadeamus propter salutem, ex eo tamen, quòd una sit causa alterius, non idcirco una est altera, cum salus obtineri possit etiam aliâ viâ, nimirum innocentia, atque adeò probatio talis non est legitima, & deseritur Propositio. Eodem modo quando agitur de virtutibus, oportet bene distinguere inter eas, quæ sunt præceptæ, & eas, quæ ad perfectionem spectant, sùntque solùm de consilio.

Quomodo
Propositio
vulgaris fieri
possit nova,

IV. Quomodo Propositioni vulgari potest conciliari novitas, ut oblectando attentum reddat auditorem? Resp. Quosdam modos indicat P. Juglaris in Ariadne Rhet. Observ. 2. 3. 4. & 5. ex quo aliqua huc transfero. 1. Propositio acquirit novitatem, si, quæ certissima sunt, efferantur problematice. Ut, volo dicere, Ambitionem esse mundo perniciosam: res est certa. Nova fit, si dicam: *Potioráne ab ambitione damna mundus acceperit, an verò commoda? An S. Franciscus Salesius homines plus amaverit, quàm ipsum homines.* 2. Propositio absoluta fit nova per comparationem. Absoluta & vulgaris est: *Mali sunt aliquando utiles virtuti.* Nova per Comparationem: *Virtus plura debet improbis, quàm probis.* 3. Evadit nova, si fiat mutatio de Genere in Ge-

Genus, v. g. de genere vituperii in genus laudis. Ut si ex intentione laudis proponas, te velle tantum vitia carpere, & maximæ laudis materiam vitiorum nomine producas. Si maledicis Panegyricum pollicearis. 4. Fit nova, si conflatur ex Contrariis. Vulgaris est hæc: *Minus dura est mors miseris, quam felicibus.* Nova: *Felicitatis genus esse infelicem mori.* Huc spectat infra L. 6. dandum Paradigma: *S. Joannes Bapt. fuit maximus in Regno Christi, quia fuit minimus.* 5. Novitatem tribuit, quando reducitur ad paradoxum, id est, si proponatur per modum rei ab opinione hominum valde remotæ. Ut si velis dicere: *Hominem sibi multorum malorum auctorem esse,* nova erit: *Nemo est miser, nisi qui vult;* Vel: *Nemo laeditur nisi à se ipso.* Admirabilior fiet, si in Exordio causæ afferantur, quæ videntur oppositum suadere. Hæc Juglaris. Addo 6. In concionibus sacris elegantiam novitatis habent Propositiones, quibus ipsum thema, ex S. Evangelio petiitum, fundamentum præbet ad inferendam doctrinam moralem inexpectatam. Ut ex illo: *Quid hic statis tota die otiosi.* Matth. 20. v. 6. *Qui stat otiosus, non diu stabit,* quia scilicet labetur in peccata. *Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sancto.* Matth. 24. v. 15. *Abominatio desolationis stat in loco sancto, cum peccatum mortale hæret in anima Christiani.* Vel: *Cum peccatum fit in templo.* 7. Adhuc gratior est hæc novitas, quando

do duplex occasio habendi concionem concurrat, si utrique tamen eadem Propositio æqualiter conveniat. Ut, si Primitiæ alicujus sacerdotis celebrentur die anniversario Dedicationis Templi, posset ex illo *Luca 19. v. 9. Hodie salus domui huic facta est*, fieri hæc Propositio: Cùm de consecratione geminæ domûs Dei, vivæ scilicet, ac lapideæ, hodie agatur, *major est causa reverentiæ & lætitiæ ex consecratione sacerdotis, quàm Templi.* Quod argumentum in fine L. 6. dilatandû resumam. Sic cùm aliquando Festum B. Stanislai Kostka incidisset in Dominicam 22. post Pentec. ex illis verbis hujus Dominicæ: *Cujus est hæc imago & superscriptio? Matt. 22. v. 3.* traxi hanc Propositionem: *B. Stanislaus imago B. Virginis, inscripta SS. Nomine Jesu, & aliis signis gratia.*

CAPUT V.

De Partitione.

- Divisio quid. I. **Q**uid est Partitio, sive Divisio orationis? Resp. Quint. L. 4. c. 5. Est partitium orationis (per orationem hîc intelligendo Confirmationem) ordine collocata enumeratio. Fit hoc, quando orator interdum in ipsa Propositione, vel, ut ordinariè, post Propositionem, suam orationem in certa capita, de quibus acturus sit, distribuit.
- Ubi adhibenda. II. Num in omni oratione utendum Partitione?